

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

Nr. 1

Rīgā 2013.gada 1.februārī

Latvijas Republikas
Saeimas priekšsēdētājam
Solvitai Āboltiņai

Ļoti cienījamā Āboltiņas kundze!

Saeima 2013.gada 24.janvārī pieņēma likumu „Grozījumi Aizsargjoslu likumā” (likumprojekts Nr.244/Lp11), tādējādi radot priekšnoteikumus elektroapgādes drošības apdraudējumu novēršanai. Likuma grozījumi precizē gaisvadu elektrolīniju aizsargjoslu platumu, kā arī nosaka trasi, kas jāuztur tīra no kokiem un krūmiem, un joslu, kurā atļauta atsevišķu bīstamo koku ciršana. Likuma grozījumi arī noteic, kādi koki uzskatāmi par potenciāli bīstamiem elektrolīniju nepārtrauktas darbības nodrošināšanai.

Atbilstoši iecerētajām izmaiņām aizsargjoslā ārpus elektrolīniju trases kokus cērt zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs vai, ja šādi koki nav nocirsti, tiesības tos nocirst ir objekta īpašniekam vai valdītājam saskaņā ar attiecīgā objekta aizsargjoslas noteikšanas metodikā paredzēto kārtību. Likuma grozījumos ietvertajā Aizsargjoslu likuma 61.panta 10.¹ daļā noteikts, ka meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam ir tiesības prasīt, lai objekta īpašnieks vai valdītājs atpērk nocirstos kokus, bet nocirsto koku atpirkšanas kārtība jānosaka Ministru kabinetam.

Saeimas 2013.gada 24.janvāra sēdes stenogramma liecina, ka dominējuši divi atšķirīgi viedokļi. Minētais priekšlikums tika pamatots ar to, ka aizsargjoslu paplašināšana notiek, skarot meža īpašnieku zemi un daļēji aprobežojot meža īpašnieku iespējas veikt plānoto saimniecisko darbību. Līdz ar to meža īpašniekiem varot rasties tieši zaudējumi. Meža īpašniekam vai viņa pilnvarotai personai neesot ekonomiski izdevīgi izvest no meža dažus nozāģētos kokus, jo viens īpašnieks parasti nevarētu nokomplektēt pilnu kravu. Savukārt nozāģēto koku atstāšana vai

nokraušana nepieejamās vietās mežā faktiski esot uzskatāma par nesaimniecisku rīcību.

Turpretī oponenti norādīja, ka šā priekšlikuma jēga esot uzlikt par pienākumu elektroapgādes uzņēmumam atpirkt no meža īpašniekiem elektroapgādes nodrošināšanai bīstamos kokus (bebru apgrauzti, izstīdzējuši, noliekušies koki vai koki ar redzamām trapes pazīmēm). Turklāt šāda priekšlikuma pieņemšana nozīmētu papildu izmaksas, kas savukārt palielinātu elektroenerģijas galacenas. To apstiprināja arī Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas pārstāvis.

Īpašums ir pilnīgas varas tiesības pār lietu, tas ietver tiesības ar ekonomisku vērtību. Aizsargjoslas būtiski ietekmē nekustamā īpašuma īpašnieka tiesības pilnībā izmantot savu nekustamo īpašumu un tā piederumus. Aizsargjoslas nenoliedzami ir noteiktas visas sabiedrības interesēs, tostarp arī tādēļ, lai pienācīgi nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu pieejamību visai sabiedrībai. Nosakot aizsargjoslu, parasti tiek ierobežotas kāda īpašnieka tiesības uz īpašumu. Tomēr ne visu aizsargjoslu noteikšana automātiski uzliek valstij par pienākumu nodrošināt kompensāciju – tas ir atkarīgs no ierobežojuma rakstura, intensitātes un valsts ekonomiskajām iespējām. Vienlaikus tas neizslēdz īpašnieka tiesības noteiktos gadījumos prasīt zaudējumu atlīdzināšanu.

Likuma grozījumos noteiktais pienākums atpirkt aizsargjoslā ārpus elektrolīniju trases nocirstos kokus zināmā mērā traktējams kā pretimnākšana meža īpašniekiem. Taču attiecīgo kompensēšanas mehānismu nedrīkstētu veidot izolēti no visas likumos paredzētās aizsargjoslu un ar tām saistīto ierobežojumu kompensēšanas sistēmas. Aizsargjoslu likums regulē ne tikai energoapgādes objektu, bet arī vairāku citu objektu aizsargjoslas un tāpēc nedrīkst radīt tādu situāciju, ka atkarībā no objektiem, kam noteiktas aizsargjoslas, uz to īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem bez objektīva un saprātīga pamata attiecas nevienlīdzīgs regulējums.

No likumdošanas procesā iesaistīto un likuma grozījumu otrreizējai caurlūkošanai veltītajā sanāksmē piedalījušos personu paustajiem viedokļiem secināms, ka priekšlikums ir virzīts nevis kā kompensējoša rakstura tiesiskais mehānisms, bet gan kā ekonomisks instruments, kura mērķis ir gādāt par meža kvalitāti, kā arī meža resursu efektīvu un ekonomisku izmantošanu, nodrošinot to, ka strāvas padeves nepārtrauktības labad nocirstie kokmateriāli tiks plānveidīgi un centralizēti laisti tirgū, jo kokmateriāli ir vērtīga bagātība un resurss, kura racionāla izmantošana ir nepieciešama ekonomikai. Šāda mērķa sasniegšanai izstrādāts tiesiskais regulējums teorētiski ir iespējams, lai gan pēc būtības tam nevajadzētu būt Aizsargjoslu likuma darbības jomā.

Attiecīgās tiesību normas sākuma daļas teksts paredz, ka aizsargjoslās ārpus elektrolīniju trasēm esošo potenciāli bīstamo koku ciršana jāveic zemes īpašniekam vai valdītājam. Vienīgi tādā gadījumā, ja šis pienākums nav izpildīts, tiesības cirst kokus ir objekta īpašniekam vai

valdītājam. Tā kā tiesību normas zemes īpašniekam neparedz nekādas motivējošas sankcijas par likumā noteiktā pienākuma nepildīšanu, bet – gluži pretēji – paredz tiesības uz ekonomisku ieguvumu (nocirsto koku vērtības apmērā), tā neveicina zemes īpašnieku saistību izpildi un faktiski mazina tās efektivitāti.

Demokrātiskā valstī arī likumdošanas procesam jāatbilst labas likumdošanas principam, kas prasa, lai likumos ietvertās tiesību normas būtu skaidras, saprotamas, precīzi formulētas un savstarpēji atbilstošas. Tas prasa rūpīgi izvērtēt attiecīgās tiesību normas darbības aspektus, piemēram: vai jāatpērk pilnīgi visi nocirstie koki; rīcības īpatnības īpašos apstākļos (sarežģīti laikapstākļi vai sarežģīts reljefs); izmaksu segšana gadījumā, kad bīstamo koku daudzums ir neliels; koku ciršana vienlaikus vairākos īpašumos, kuru īpašniekiem ir atšķirīgas prasības; cenas noteikšanas principi, pirkšanas un pārdošanas cenas noteikšana; nepieciešamība piemērot Publisko iepirkumu likuma un citu valsts līdzekļu efektīvu izmantošanu regulējošu normatīvo aktu noteikumus, jo saskaņā ar likuma grozījumiem pircējs ir valsts kapitālsabiedrībai piederoša pilnīgā kontrolē esoša kapitālsabiedrība.

Ja tomēr tiktu atzīts, ka Aizsargjoslu likumā ir nepieciešams zināms tiesiskais regulējums aizsargjoslā ārpus elektrolīniju trases nocirsto koku atpirkšanai, vajadzētu rūpīgi izvērtēt iecerētā mehānisma praktisko darbību dažādās situācijās, tā iedarību Aizsargjoslu likuma darbības jomā, kā arī tiesisko noformējumu, proti, attiecīgās tiesību normas formulējumu, tā elastīgumu un tajā ietvertā deleģējuma Ministru kabinetam pietiekamību un satura ietilpību.

Satversmes tiesa savos nolēmumos vairākkārt norādījusi, ka saskaņā ar Satversmes 64.pantu likumdošanas tiesības, proti, tiesības kādu jautājumu noregulēt ar likumu, pieder Saeimai. Savukārt Ministru kabinets tikai detalizē likumos ietvertu politisko gribu un nosaka likumu īstenošanas kārtību. Deleģējošai normai ir jāidentificē likumdošanas deleģējuma mērķis, saturs un apjoms tik skaidri, lai būtu saprotams, kādus noteikumus Ministru kabinets ir tiesīgs izdot (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 9.oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 17. punktu*).

No likuma grozījumu otrreizējai caurlūkošanai veltītās sanāksmes piedalījušos personu paustajiem viedokļiem secināms, ka ir iecerēts dot Ministru kabinetam plašu deleģējumu jautājuma noregulēšanai. Tomēr no iecerētās Aizsargjoslu likuma 61.panta 10.¹ daļas redakcijas nepārprotami izriet, ka Ministru kabinets ir pilnvarots noteikt tikai procesuālu kārtību, nevis konkrētākus kritērijus vai nosacījumus abu pušu pamatotai ekonomiskai sadarbībai.

Šāda likumā ietverta tiesību norma nenodrošina pietiekami saprotamu un skaidru normatīvo regulējumu attiecībā uz priekšlikuma iesniedzēju paustajām iecerēm. Arī Tieslietu ministrijas un Saeimas Juridiskā biroja pārstāvji likuma grozījumu otrreizējai caurlūkošanai

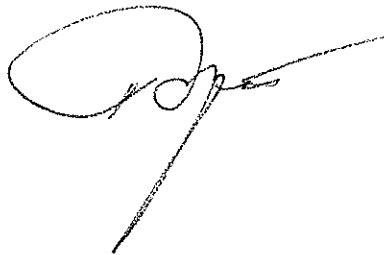
veltītajā sanāksmē norādīja, ka deleģējuma apjoms nav pietiekams priekšlikuma iesniedzēju ieceru īstenošanai.

Likuma grozījumu otrreizējai caurlūkošanai veltītajā sanāksmē skaidri pierādījās tas, ka ir gana daudz attiecīgās tiesību normas izstrādes un apstiprināšanas procesā līdz galam neizvērtētu juridisku un lietderības apsvērumu, kuri būtu detalizēti jāapspriež jau parlamentā. Nav pamatoti, neapzinoties visus apstākļus un riskus, tostarp priekšlikuma iespējamo ietekmi uz elektroenerģijas galacenu (kas gan nevar būt izšķirošais arguments priekšlikuma noraidīšanai), deleģēt jautājuma izlemšanu Ministru kabinetam. Citastarp no sanāksmē paustās informācijas secināms, ka iesaistītajām institūcijām, personām un organizācijām ir atšķirīgi priekšstati par faktisko situāciju, kurai būtu piemērojami attiecīgie likuma grozījumi (platība, koksnes apjoms, aprēķini u.c.).

Ņemot vērā iepriekšminēto un pamatojoties uz Satversmes 71.pantu, prasū likuma „Grozījumi Aizsargjoslu likumā” otrreizēju caurlūkošanu, kuras ietvaros Saeimai rūpīgāk jāizvērtē iecerētās Aizsargjoslu likuma 61.panta 10.¹ daļas praktiskā piemērošana un lietderīgums un, ja tomēr tiks nolemts saglabāt noteikumu par nocirsto koku atpirkšanu, jārada skaidrāki tiesiskie priekšraksti attiecīgā jautājuma atspoguļojumam likumā un deleģējumā Ministru kabinetam.

Ar cieņu

Valsts prezidents

Andris Bērziņš